

HRVATSKI *glasnik*

Godina XX, broj 38

23. rujna 2010.

cijena 100 Ft

Sjednici Skupštine HDS-a održanoj u Pansionu „Zavičaj“, kojoj je predsjedavao predsjednik HDS-a Mišo Hepp, nazočio je u ime Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Stipan Medo iz Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu, u ime Odjela za hrvatske manjine u inozemstvu.

Uz narečene, na fotografiji je i Jozo Solga, voditelj Ureda HDS-a

Komentar

Neke samouprave još uvijek nisu shvatile značenje stipendije

Stipendija je oblik financijske pomoći koja se dodjeljuje pojedincima za potrebe njihova obrazovanja, profesionalnog usavršavanja ili istraživanja. Ona se može dodijeliti temeljem akademskog uspjeha, posebnih nadarenosti, socijalnog statusa ili pripadnosti određenoj društvenoj ili etničkoj skupini. Od prošle godine i naša zajednica, na čelu sa Skupštinom Hrvatske državne samouprave dodijeljuje stipendiju srednjoškolicima hrvatskog podrijetla, uglavnom da bi olakšali troškove onih obitelji čija djeca uče u našim dvojezičnim gimnazijama i zbog toga imaju dodatne troškove putovanja, no HDS nije isključio ni one učenike koji pohađaju druge srednjoškolske ustanove. Stipendija pokazuje kako hrvatska zajednica razmišlja o mladima.

O stipendiranju srednjoškolaca Hrvatska državna samouprava ponovno je donijela odluku, 18. rujna u Vlačićima pod istim uvjetom kao lani. Stipendiranje ovisi o dodijeljenom iznosu mjesne manjinske samouprave, tj. koliko stipendije daje mjesna samouprava, isto toliko daje i državna samouprava, no najviše 30 tisuća forinti godišnje po učeniku. Tim načinom učenik ostaje u vezi i sa svojom mjesnom samoupravom, mjesna pak samouprava smatra važnim da školuje svoju buduću inteligenciju, a stipendist preko HDS-ove potpore osjeća i brige unutar hrvatske zajednice. Važnost je stipendije u širem društvenom kontekstu mnogostruka. S jedne strane stipendije otvaraju pristup obrazovanju zaslužnim pojedincima i onima kojima bez dodatnih financijskih sredstava obrazovanje ne bi bilo dostupno. Nadalje programi stipendiranja potiču uspostavljanje suradnje, u našem slučaju između manjinske mjesne i državne, a kadšto i županijske samouprave, između obitelji stipendista, odnosno između manjinske ustanove u kojoj uči ili organizacije u kojoj djeluje. Dakle srednjoškolska stipendija pozitivno djeluje na raznim područjima, stoga mi je čudno kako ima i takvih mjesnih samouprava koje ne smatraju važnim dodjeljivanje takve vrste stipendije, pogotovo u mjestima gdje živi velik broj Hrvata. HDS nije isključio mogućnost stipendiranja onih gimnazijalaca ili srednjoškolaca koji pohađaju ustanovu u svom mjestu stanovanja jer stipendija se može doijeliti i na temelju uspjeha, posebnih nadarenosti ili socijalnoga statusa. Vjerojatno i u gradovima ima učenika koji imaju socijalnih problema ili su vrlo aktivni i istaknuti u učenju. Postavljam pitanje, da li te mjesne manjinske samouprave ne žele ulagati u svoje mlade? Kako mogu očekivati od njihovih roditelja da potpomažu rad organizacije ili ako smo već kod izbora, da glasuju na njih ako im nisu pružili mogućnost koju jesu druge samouprave?

Na istoj HDS-ovoj skupštini donesena je odluka i o stipendiranju studenata, čime je dokazano da se odista želi skrbiti o mladeži. Studentska stipendija ne ovisi o potpori mjesne samouprave, stoga je otvorena za sve studente pripadnike hrvatske nacionalne manjine, bez obzira kako razmišljaju vijećnici u mjesnoj samoupravi.

Bernadeta Blažetin

„Glasnikov tjedan“

Trideset i osmi tjedan u godini, Glasnikov tjedan. Vašu urednicu muči niz pitanja, na koja ne nalazi odgovore, a nitko i ne nudi odgovore, a nitko oko nje (od onih koji imaju političko i ino pravo postavljati pitanja i koji bi javnosti trebali polagati račune) niti postavljaju pitanja, a mnogi od njih niti polažu račune, tek, kako je profesor Barić kazao, objedama nastoje ušičariti korist isključivo svojim osobnim interesima. Zajednica je u previranju i traženju izlaza iz situacije kojom nije zadovoljna. Neki glasnije, neki tiše negotuju, neki vjerodostojno, neki paušalno, neki se hvale, neki tuguju nazivajući sebe posljednjim Mohikancima u redovima Hrvata u Mađarskoj. Neke samouprave imaju brdo novca, neke tek državnu potporu koju dijele s mjesnom samoupravom u organizaciji Dana sela u selu u kojem još uvijek 90% stanovništva čine Hrvati. Sve je manje onih koji zajednički misle i djeluju u korist svekolikoga hrvatskog bića u Mađarskoj. A i kako bi izgubljeni u svakodnevnoj borbi preživljavanja i odupiranja asimilaciji. Oni čija djeca ne pohađaju hrvatske škole, nastavu hrvatskoga materinskog jezika, niti znaju hrvatski jezik, vjerojatno neće dodjeljivati stipendije srednjoškolicima i studentima koji znaju hrvatski jezik u Mađarskoj. Jedni su idealisti gigantusi drugi trgovci mandatima i večerama, izletima... Nije to posebnost hrvatske za-

jednice u Mađarskoj, dio je to društvene stvarnosti čiji smo sudionici, svijeta i vremena u kojem moralne kategorije i ograde postaju sve udaljenije, sve nezastajivije, gdje prolazimo pokraj čovjeka koji umire na ulici ne zastajući ni na trenutak, a na pomisao kako bi mu upravo mi trebali pomoći umjetnim disanjem, bježimo što dalje, u strahu da dio svoga daha ne izgubimo. Prihvaćamo zadane formule i tražimo birokratski pravne stavke koje ni zakonodavac nije postavio, nudeći nam možebitne izlaze, naravno, s parolom dobrih i vjernih građana. Ili ih (zadane formule) zaobilazimo u potpunosti, ne mareći ni za koga, a za koga bismo i marili kada po njima i ne moramo mariti, znajući kako imamo partnere koji prihvaćaju i naša pravila. Teško je, sve je teže, ostati vjeran idealima, ostvarivati ciljeve u koje sumnjaš kako vode k cilju... Ljudi se sve gušće siju, a čini nam se kako sve rjeđe i rjeđe niču... Jesen je polako ušla u naš dom, mi se zagledavamo u košaru njenih ovogodišnjih plodova, i pitamo se zašto je tako siromašna, a plodovi nedozreli, kušajući ih, ostaje nam gorak okus u ustima. Postavljamo i pitanje, dobro smo zalijevali, hranili, dobru sadnicu ili sjeme posadili, posijali ili je za sve kriva globalizacija te netko drugi, treći, četvrti, peti... Uglavnom ne mi sami!

Branka Pavić Blažetin

Sombor

Međunarodna izložba „Šokci i baština 2010“

U suorganizaciji Udruge građana «Urbani Šokci» i Gradskog muzeja u Somboru, a u suradnji s kulturnim udrugama podunavskih Hrvata, priređuje se međunarodna izložba predmeta pod nazivom „Šokci i baština 2010“, kojom će se predstaviti dio kulturne baštine podunavskih Hrvata-Šokaca. Na izložbi će biti postavljeni tradicionalni odjevni i sakralni predmeti, knjige, fotografije, glazbala, uporabni predmeti i drugi izlošci.

Kako ističu organizatori, izložba se priređuje radi povezivanja društava koja njeguju tradicionalne običaje i kulturnu baštinu šokačkih Hrvata, a smještena su uz rijeku Dunav na području, Mađarske, Hrvatske i Srbije.

Na izložbi će sudjelovati suradnici u projektu – HKPD „Silvije Strahimir Kranjčević“ iz Bačkog Brega, KUDH „Bodrog“ iz Bačkog Monoštora, KPZH „Šokadija“ iz Sonte, HKUPD „Mostonga“ iz Bača, HKUPD „Dukat“ iz Vajske i HKUPD „Matoš“ iz Plavne, a kao gosti izlagači Hrvatska manjinska samouprava iz Santova, „Vinkovački šokački rodovi“ iz Vinkovaca u Hrvatskoj, KUD „Seljačka sloga“ iz Gajića, također iz Hrvatske, te Dušanka Dubajić iz Apatina.

Svečano otvorenje međunarodne izložbe „Šokci i baština 2010“ bit će u četvrtak, 30. rujna, u Gradskome muzeju u Somboru, s početkom u 19 sati, a bit će otvorena do 10. listopada ove godine.

S. B.

Aktualno

Sjednica Skupštine HDS-a održana u Pansionu „Zavičaj”

Sukladno Odredbama Pravilnika o organizaciji i radu Hrvatske državne samouprave, redovita sjednica Skupštine održana je 18. rujna 2010. godine, ovoga puta u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata iz Mađarske u Vlašićima na otoku Pagu, u Pansionu „Zavičaj”. Sjednicu je uživo prenosila Internetska televizija Croatia.

Od trideset i devet zastupnika Skupštine HDS-a, sjednici se odazvalo njih dvadeset i troje. Pošto je utvrđen kvorum, prišlo se radu i glasovanju po predloženim točkama dnevnoga reda. Sjednici, kojoj je predsjedavao predsjednik HDS-a Mišo Hepp, nazočio je u ime Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija Stipan Medo iz Samostalne službe za Hrvate u inozemstvu i kulturu ispred Odjela za hrvatske manjine u inozemstvu. On je prenio pozdrave načelnika Službe Petra Barišića te ukratko predstavio Odjel iz kojega je došao. Nazočni su zastupnici prihvatili 1. točku dnevnoga reda: Izvješće predsjednika o radu između dviju sjednica Skupštine, izvješće o izvršenju odluka kojima je rok istekao, izvješće o odlukama za koje je bio ovlašten predsjednik, koju je referirao Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, s podtočkom; a) Izvješća zamjenika predsjednika; Đuse Dudaša (nije bio nazočan), i Matije Šmatovića.

Prihvaćena je 2. točka dnevnoga reda: Financijsko izvješće Hrvatske državne samouprave i ustanova za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine s podtočkama;

a) Financijsko izvješće Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine, Joso Šibalin, ravnatelj santovačke škole nije bio nazočan;

b) Financijsko izvješće Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine, o čemu je referirao dr. Ernest Barić, ravnatelj;

c) Financijsko izvješće Muzeja sakralne umjetnosti Hrvata u Mađarskoj za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine. Štefan Dumović, ravnatelj nije bio nazočan;

d) Financijsko izvješće Kulturno-prosvjetnog centra i odmarališta Hrvata iz Mađarske za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine, referent: Tibor Radić, ravnatelj;

e) Financijsko izvješće Hrvatskoga kluba Augusta Šenoae za razdoblje od 1. lipnja do 30. lipnja 2010. godine, o čemu je referirao i usmenu dopunu dao Mišo Šarošac, voditelj ustanove.

U podtočki b) Financijsko izvješće Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj za razdoblje od 1. siječnja do 30. lipnja 2010. godine, o čemu je referirao dr. Ernest Barić, ravnatelj u svojoj usmenoj dopuni skrenuo je pozornost Skupštini na pisma koja kruže i po kojima se osporava rad Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj. Pozvao je Skupštinu da se očituje o tome i da neupućenima skrene pozornost kako Zavod nije kulturna udruga, nego ustanova koju je HDS utemeljio, kao i sve ostale svoje ustanove, te kako je stvar uzela mjeru koja vrijeđa njegovo dostojanstvo i čast ljudi zaposlenih u Zavodu. Objede su prevršile svaku mjeru i pokazuju potpunu neupućenost glede institucionalnih okvira djelovanja i rada koji obavlja Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj.

U 3. točki dnevnoga reda Pripreme programa Državnoga hrvatskog dana, referentica Marija Vargović, predsjednica Odbora za kulturu i vjerska pitanja, kazala je kako sve teče po planu. Zalska regija, koja je ove godine odgovorna za organizaciju, priprema program, i neka on zasada ostane tajna. Na Državni hrvatski dan 20. studenoga, koji će biti održan u Keresturu, očekuju se predsjednici Pál Schmitt i Ivo Josipović.

U 4. točki dnevnoga reda donesena je odluka o izdavanju rukopisa na hrvatskom jeziku pristiglih na HDS-ov natječaj. HDS je iz svoga proračuna za to izdvojio dva milijuna forinti. Stručni su recenzenti ocijenili četiri pristigla rukopisa i odredili prioritete objavljivanja. Za tisak je pripremljen rukopis natjecatelja Živka Mandića koji će uskoro (do kraja godine) biti izdan u brizi Croatice. Referent: Marija Vargović, predsjednica Odbora za kulturu i vjersku djelatnost.

U 5. točki donesena je odluka o raspisivanju natječaja za dodjelu državne stipendije za studente (visoka škola, fakultet). Referent: Gabor Győrfvári, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje. Odlučeno je kako će se dodijeliti deset studentskih stipendija, 100 tisuća forinti godišnje po studentu natjecatelju čiji se natječaj prihvati.

U 6. točki, Informacije o Mađarsko-hrvatskom i Hrvatsko-mađarskom rječniku, Skupštini je

referirao Čaba Horvath, ravnatelj Croatice. Rječnik je u tijeku izrade, na njemu rade dr. Ernest Barić i dr. Janja Prodan, a očekuje se kako bi mogao biti spreman za tisak do kraja 2011. godine. Čaba Horvath je naglasio kako će Croatia tiskati rječnik u roku od mjesec dana otkada primi gotov rukopis. Rječnik se radi u suradnji s Institutom za hrvatski jezik i jezikoslovlje.

U 7. točki dnevnoga reda donesena je odluka o Planu unutarnjeg nadzora za 2011. godinu. Referent: Mišo Hepp, predsjednik.

U točki 8, pod razno, donesene su odluke: a) o Naknadi za topli obrok Santovačke škole. Referent: Gabor Győrfvári, predsjednik Odbora za odgoj i obrazovanje.

b) Donesena je odluka o preinaci, modifikaciji pedagoškoga programa Hrvatskog vrtića, osnovne škole i učeničkog doma u Santovu.

c) Donesena je odluka o molbi Koljnofskoga hrvatskog društva. Referent: Mišo Hepp, predsjednik. Kod ove potonje podtočke radi se, zapravo, o honoraru zastupnika dr. Franje Pajrića kojeg se on otkada je zastupnik HDS-a, svake godine odriče u korist spomenutoga Društva.

Nakon otvorenog dijela sjednice, kojoj je nazočila i Vaša urednica, Skupština HDS-a je na zatvorenoj sjednici raspravljala o nekoliko točaka dnevnoga reda. Kako saznaje Hrvatski glasnik, o izboru ravnatelja Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, dodjeli odličja na Državnome hrvatskom danu, te prijedlogu o premijama ili nagradama određenim voditeljima HDS-ovih ustanova.

Branka Pavić Blažetin

KERESTUR – Keresturski dani, već po tradiciji, počinju 24. rujna obilježavanjem Dana Nikole Zrinskog u Osnovnoobrazovnom središtu «Nikola Zrinski». U deset sati počinje svečani program prilikom kojeg će prvaši prisegnuti, podijeliti će se stipendije «Prof. dr. Karlo Gadanji», bit će održana regionalna natjecanja u pamćenju hrvatskih, engleskih i njemačkih riječi, natjecanje u kazivanju proze, bit će postavljena izložba «Pismo Nikoli Zrinskom», te se organizira biciklistička ruta do Novoga Zrina. Subota, 25. rujna, počinje ribičkim natjecanjem, u 10 sati će biti upriličena svečana predaja doma kulture i športske dvorane. U 12 sati u domu kulture otvara se izložba „Kerestur 2010.” Poslije podne se priređuje kulturni program u novoj športskoj dvorani, nastupaju: polaznici mjesnog vrtića, Biseri Kerestura, Sumartonski puhači, Pjevački zbor „Ružmarin”, „Kraljevski zbor” iz Sepetnika, KUD Sumarton – plesna skupina i mnogi drugi. U nedjelju, 26. rujna, u Kalacibi se priređuje natjecanje u kuhanju i niz kulturnih programa uz kušanje kukuruznih jela. Uvečer od 19 sati nastupaju Žiga i bandisti.

Odličja u povodu Dana grada Pečuha zaslužnim Hrvatima

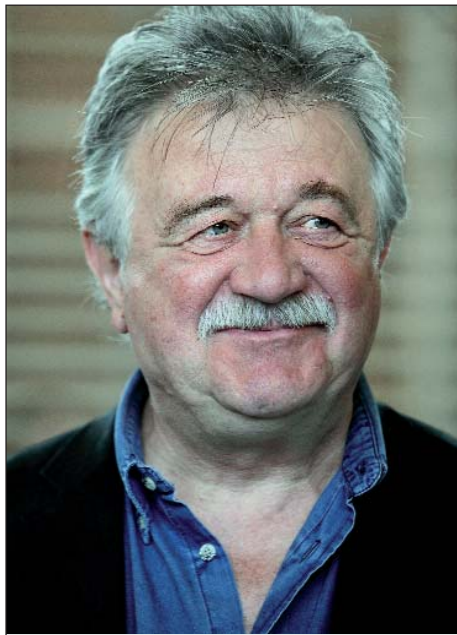
PEČUH – Od 16. do 26. rujna održava se već tradicionalni rujanski Festival nasljeđa. Tijekom deset dana ožive gradski trgovi, ulice zahvaljujući nizu programa i sadržaja, među kojima je uvijek bilo i dosta hrvatskih, a već više od jednog desetljeća nije izostao ni Hrvatski dan ni Festival „Dobro došli, naši mili gosti” u organizaciji KUD-a Tanac. Ove godine, nažalost, Festival nasljeđa siromašniji je i za Hrvatski dan i za spomenuti međunarodni festival. Ipak održat će se Romski i Njemački dan, a naći će se i poneki hrvatski sadržaj. Tako se na otvaranju Festivala 16. rujna na glavnome gradskom trgu, na Széchenyievu trgu, održala priredba pod nazivom Puhačka gala i Trg plesa, u sklopu koje su nastupili mnogi orkestri i društva, tako i narodnosna, a svi u jednom velikom kolu. Među onima koji su nastupili bili su i KUD Baranja te Orkestar Baranja.

MOHAČ – Od 14. do 18. rujna u Umjetničkoj školi «Schneider» u Mohaču priređen je Međunarodni dječji festival narodnog plesa. Uz plesna društva iz Rumunjske i Turske, na festivalu su nastupile i domaće skupine – plesna skupina iz Šatorišća (Sátorhely), djeca Općepravoslavne središta mohačke regije i Osnovne umjetničke ustanove (MTÁMK i AMI), među njima i članovi dječje skupine KUD-a «Zora» te Šokačke čitaonice iz Mohača. Sudionici Međunarodnoga dječjeg festivala u narodnim nošnjama uljepšali su berbenu povorku, predstavili se kratkim programom, a od 18 sati nastupili u gala programu Festivala.

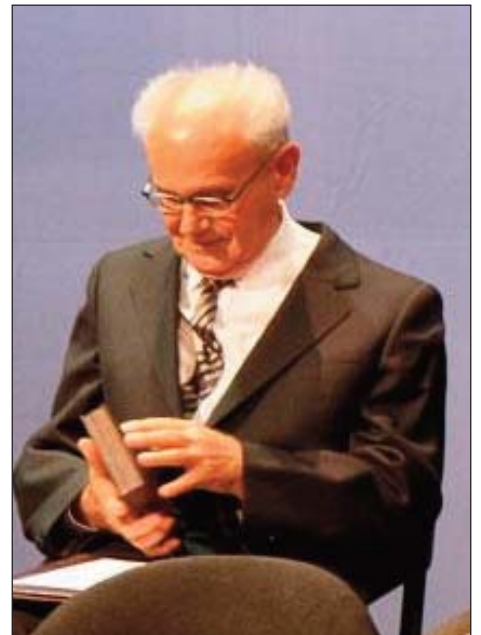
GORNJI ČETAR – Trgadbenu feštu organizira Društvo „Četarska mladina” ove subote, početo od 15 uri. Povorka će se ganuti od kulturnoga doma oko sela. Ljetos su postavljene tri štacije naticanj sa šalnim zadaćama, gdo more već vina povlići s hebarom, gdo će najbrže pojisti grojze, langoš i naticat će se vinogradari i za titulu „Najlipša četarska cehulja grojza”. Kratki igrokaz i šalne pjesmice će predstaviti dica iz čuvarnice i jačkarni zbor. Uvečer na balu će guslati Pinkica i Panche-rock. Lani nije održana ova seoska atrakcija, ali u ove dane s punim elanom se pripravlja mali i veliki u južnom Gradišću na ovo neobično veselje.

MOHAČ Dan uoči otvorenja berbenog festivala u Mohaču, u petak, 17. rujna, u Muzeju «Dorottya Kanizsai» otvorena je zanimljiva izložba s podnaslovom «Povijesna vinogorja na vinskim etiketama (naljepnicama). Kako nam reče ravnatelj Muzeja Jakša Ferkov, izložbu je otvorio etnograf dr. László Mód, a može se posjetiti od utorka do subote, između 10 i 15 sati.

Dan 1. rujna slavi se kao Dan grada Pečuha. Svečana sjednica u sklopu koje se dodjeljuju odličja te priznanja za rad na polju društvenog života, kulture, znanosti kao i priznanja struke te najprestižnije priznanje, naslov počasnoga građanina Pečuha, tradicionalno se održava u pečuškome Narodnom kazalištu. Tako je bilo i ove godine. Počasnim građaninom grada Pečuha imenovan je etnolog Bertalan Andrásfalvy. Uručeno je 27 priznanja, među njima i nagrada za manjine grada Pečuha umirovljenom novinaru Hrvatskoga glasnika Stipanu Filakoviću, Nagrada za kulturu grada Pečuha umirovljenom ravnatelju Pečuških ljetnih igara i umirovljenom ravnatelju Hrvatskog kazališta Antunu Vidakoviću, te Nagrada Gradske kuće kulturnom djelatniku, dugogodišnjem umirovljenom ravnatelju Muzejsko-galerijskog prostora na zagrebačkome Gornjem gradu Anti Soriću.

Antunu Vidakoviću uručena je Nagrada za kulturu grada Pečuha

Stipan Filaković odlikovan je Nagradom za manjine grada Pečuha

U spomen na dan utemeljenja prvoga sveučilišta u Mađarskoj, u Pečuhu 1367. godine, 1. rujna slavi se kao Dan grada Pečuha. Svečani govor održao je pečuški gradonačelnik Zsolt Páva naglasivši ponos i osjećaj uspjeha koji danas ima grad Pečuh zahvaljujući svojim stanovnicima i njihovu zajedništvu, gostoljubivosti, izdržljivosti. Naglasio je kako Pečuh na dostojanstven način predstavlja Mađarsku u godini kada nosi naslov Europska prijestolnica kulture. Nazočnima se obratio i rektor Sveučilišta u Pečuhu József Bódis ističući novu eru u odnosima Sveučilišta i Grada; zajednički rad, zajedničku misao, traženje puta uspjeha i zajedničke dodirne točke razvoja naglašujući povijesnu povezanost Grada i Sveučilišta.

Odlukom Skupštine grada Pečuha, Antun Vidaković odlikovan je ordenom „Pro Communitate” za istaknuti rad na čuvanju kulturnih i umjetničkih vrijednosti grada Pečuha. Odlukom Skupštine grada Pečuha Stipan Filaković odlikovan je Nagradom za manjine grada Pečuha, za istaknuti manjinski rad.

Odlukom Skupštine grada Pečuha Ante Sorić za doprinos čuvanju lika i djela likovnog umjetnika Zlatka Price, rođenog u

Gradonačelnik Pečuha Zsolt Páva uručuje priznanje Anti Soriću

Pečuhu, i za potporu mladim umjetnicima odlikovan je Ordenom gradske kuće. Među nagrađenima, njih ukupno 27, jest i „naš” fotograf László Tóth. Skupština grada Pečuha za visoku profesionalnost novinarskoga posla fotografu Lászlu Tóthu, (koji je i povremeni fotograf Hrvatskoga glasnika, tjednika Hrvata u Mađarskoj), dodijelila je Nagradu za tisak grada Pečuha.

Hrvatski umjetnici u Senandriji

U organizaciji Mađarske udruge kreativnih umjetnika, Javne zaklade mađarskih kreativnih umjetnika i Kulturne udruge „Stara likovna kolonija”, 28. kolovoza u Galeriji umjetničke kolonije u Senandriji (Szentendre, Bogdányi u. 51) otvorena je izložba slikarice Anite Parlov i kipara Siniše Majkusa.

Na otvaranju izložbe Neda Milišić, atašeica za kulturu, u ime Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, u društvu nazočnih diplomatkinja

Pozdravne govore održali su Imre Szakács, slikar, kustos izložbe; dr. Ferenc Dietz, načelnik grada Senandrije; u ime mr. sc. Ivana Bandića, veleposlanika Republike Hrvatske u Budimpešti govorila je ataše Veleposlanstva Neda Milišić; a izložbu su otvorili: Ádám Farkas, kipar; Anita Zlomislíć, kustosica izložbe, voditeljica Galerije „Vladimir Bužančić”, Centar za kulturu Novi Zagreb. Ovom se izložbom nastavlja suradnja koja traje već nekoliko godina između spomenute Galerije i grada Senandrije.

Nakon gostovanja kipara Petra Barišića i slikara Vatroslava Kuliša 2008. u senandrijskoj galeriji Umjetničke kolonije izlažu slikarica Anita Parlov i kipar Siniša Majkus. Izložba je dio redovite suradnje i godišnjih međunarodnih izložaba hrvatskih umjetnika u Senandriji i mađarskih umjetnika u Galeriji „Vladimir Bužančić”. Planira se daljnja

izmjena gostovanja, čime se želi oživiti komunikacija istaknute likovne scene i međusobno upoznavanje dviju kultura. Anita Parlov u Senandriji je izložila 16 slika u tehnici akrilika na platnu, nastalih od 2004. do danas. Kritičari njezina rada ističu kako je ideja meditativnog pejzaža izraz kojim bi se najbliže moglo predočiti meditativno-misaonu dimenziju slika Anite Parlov, iz posljednjeg ciklusa, dovedena do gotovo misaonih matrica boje i kolorističkih fragmenata koji pred očima promatrača titraju poput delikatne energetske slagalice. Siniša Majkus se u Senandriji predstavio četirima žičanim skulpturama što djeluju poput trodimenzionalnih crteža s teško uhvatljivim razgraničenjem obujma i prostora, osnovnih pretpostavki klasičnoga kiparstva.

-hg-

Foto: Yvonne Schuchmann

PRISKA – Na skromno svečevanje pozivaju kotrigi Kulturno-umjetničkoga društva Zviranjak 26. septembra, u nedilju, prilikom 15. obljetnice utemeljenja, oživljenja folklorne djelatnosti u ovom selu. Program se začme s mašom zahvalnicom u 14 uri u mjesnoj crkvi, a od 15 uri u kulturnom domu nastupaju mjesni školski tamburaši, mišani jačkarni zbor, jubilarna folklorna grupa, HKD Čakavci iz Hrvatskoga Židana, Prisički dečki, zbor Peruška Marija i HKD „Veseli Gradišćanci” iz Unde. Potom su svi gosti pozvani na skupnu večeru.

SAMBOTEL – Institut za slavensku filologiju Sveučilišnoga središća Savaria u dotičnom gradu organizira IX. Međunarodne slavističke dane, 1. i 2. oktobra. Znanstveni skup počinje 1. oktobra, u petak, u zgradi „D” u 10.30 s otvaranjem, potom slijedi plenarno izlaganje prof. dr. Istvána Nyomárkaya, pod naslovom Veza starougarskoga i starohrvatskoga pravnoga jezika. Od 11.25 uri će prof. dr. Đuro Blažeka predavati o prilogi kot vrste riči u medjimurskom dijalektu. Otpodne će se podijeliti stručno djelovanje u sekcije: ruska lingvistika, kroatistika, slovenistika. Unutar sekcije kroatistika referirat će dr. Robert Hajszan „O jezični interferencija na panonskom prostoru”, Janja Prodan o suvremenoj mađarskoj noveli u diskurzu prevoditeljstva. Timea Bockovac govorit će o jeziku na informacijsko-komunikacijskoj „prometnici” 21. stoljeća, Ernest Barić o ugarski internetski stranica o hrvatskom jeziku, a Bernadeta Zadrović o nadimki u gradišćanskohrvatskom naselju Kemlji. Stjepan Lukač predstaviti će Tragove sinkretizma u prozi Simuna Grebla, Nikola Tutek će svečani plenum upoznati s tudjicami i arhaizmi u jeziku Kalendaru (Danica) za Hrvate u Ugarskoj 1924–1940. Ivona Vegh govori na temu „Prilogi poznavanja medjimurskih mjesnih govora Macinac”, Tamaš Krekić o motivu davanja nadimkov med Bunjevci u Gari, a Žužana Meršić o prezimeni u kiseškoj mikroregiji.

KOPRIVNICA – Načelnici gradova Koprivnice i Kapošvara, Zvonimir Mršić i Károly Szita, potakli su izgradnju željezničke pruge na koridoru 5B. Nova bi pruga bolje povezivala Budimpeštu, Koprivnicu i Rijeku. Prema zamišljenim planovima, ta pruga trebala bi biti financirana iz kohezijskih fondova u sljedećemu financijskom razdoblju Europske Unije. Da bi se u tome uspjelo, potrebno je već iduće godine imati spremnu određenu količinu projektne dokumentacije. Gradonačelnik Károly Szita potvrdio je da su razvoj željeznica i ovaj koridor iznimno važni za mađarsku stranu, te da će upravo u Kapošvaru biti jedan od robnih terminala koji će omogućiti otpremu mađarske robe do Rijeke, a odande dalje u Europu.

DONJA DUBRAVA – Općina Donja Dubrava 19. rujna bila je domaćin četvrtih „Kulturoloških susreta Zrinskih”. Sporazum o održavanju Kulturoloških susreta potpisale su pogranične općine Donja Dubrava i Legrad s hrvatske te Kerestur, Belezna, Tiloš i Zakanj s mađarske strane, u želji da se ožive uspomene na utvrdu Novi Zrin i njezinu povijesnu ulogu, tako da svake godine jedna općina bude domaćin susreta. Interes za uključivanjem u projekt naknadno su izrazile općine Donji Vidovec i Mlinarci, stoga su predstavnici naselja potpisali pismo namjere. Za vrijeme 4. Kulturološkog susreta održana je stručna tribina o Nikoli Zrinskom i Novom Zrinu. Ravnatelj čakovečkog Muzeja Međimurja mr. sc. Vladimir Kalšan govorio je o značenju Nikole Zrinskog za Međimurje, prodekan Vojne akademije „Miklós Zrínyi” iz Budimpešte, prof. dr. József Padányi predstavio je nova istraživanja na području Novoga Zrina, a povjesničar prof. dr. Dragutin Feletar govorio je o ulozi Novoga Zrina u povijesnim razmjerima. Posvećena je nova zastava kulturoloških susreta, položeni su vijenci na spomen-popsrje Nikole Zrinskog uz nazočnost Zrinske garde i Zrinskih kadeta iz Kerestura.

Bit će još programa do kraja godine

Predsjednik serdahelskoga Kulturnog i športskog društva Arpad Kolman sazvao je članstvo organizacije kako bi razmotrili mogućnosti organiziranja raznih aktivnosti u naselju do kraja godine. Na skupu 9. rujna primljeni su novi članovi društva.

Serdahelsko Kulturno i športsko društvo još je mlada organizacija, utemeljena prije dvije godine zato da se u Serdahelu skrbi za kulturni i športski život civilnog stanovništva. U mjestu se već desetljećima okupljaju muškarci srednje dobi na rekreacijski nogomet. Kako bi u slične aktivnosti uključili više mještana, odlučili su organizirati civilno društvo koje se brine o kulturnom i športskom životu naselja. U okviru Društva ostvareni su mali nogometni turniri, nogometaši sudjeluju na Hrvatskome državnom nogometnom kupu, redovito imaju susrete s nogometašima iz Hrvatske, organizirani su Kupovi stolnog tenisa na kojem sudjeluju ekipe iz okolnih naselja, izlet za djecu, te gimnastika za zdravlje žene. Društvo potpomaže i druge poticaje u naselju, materijalno podupire športske i kulturne sadržaje mjesne škole i dječjeg vrtića. Društvo je potaklo i priređivanje Dana Šare Fedak, naime organizacija smatra vrlo važnim očuvanje tradicija i običaja, istraživanje povijesnih događaja. Nekolicina iz mjesta uključila se u sakupljački rad o povijesti naselja, predsjednik društva g. Kolman želi da se skupe materijali te da se sastavi i napiše povijest Serdahela.

Premda Društvo nema dovoljno materijalnih sredstava za organiziranje velike priredbe Dana Šare Fedak, ipak je odlučilo da tradiciju neće prekinuti. Dogovoreno je da se ona održi u skromnijem obliku. Društvo će za školarce objaviti natječaj likovnih ostvarenja o Šari Fedak, bit će priređeno predavanje o njezinu stvaralaštvu u Fedakovoj kuriji, te će priredit kulturni program.

Predloženo je da se s raznim predavanjima, radionicama pokrene pučko otvoreno učilište za mještane. Društvo će se pobrinuti da polaznike dječjeg vrtića posjeti Sveti Nikola, a planiraju prirediti i žive jaslice naselja.

U organizaciju je primljeno šest novih, počasnih članova, naime oni su i dosada svojom djelatnošću pomagali rad Društva.

beta

U Pomurju 388 učenika uči hrvatski jezik u redovitoj nastavi

Manjinske odgojno-obrazovne ustanove temeljni su čimbenik glede očuvanja manjinskog jezika i kulture, što je preduvjet i očuvanja nacionalne samobitnosti. Naša zajednica treba posvetiti posebnu pozornost onim ustanovama u kojima se njeguje manjinski jezik, a one se trebaju boriti da prilikom odabira školske ustanove što više roditelja svoju djecu upiše u manjinsku ustanovu. U 2010/2011. školskoj godini u Pomurju 388 učenika osnovnog i srednjeg obrazovanja uči hrvatski jezik u obvezatnoj satnici. Brojka je s 25 učenika veća u odnosu na prije dvije godine, to je pozitivna promjena ako uzmemo u obzir da je otada zatvorena osnovna škola u Fičehazu, no statistiku popravljaju da je u Bečehelu i u Boršfi pokrenuta nastava hrvatskoga jezika upravo prije dvije, odnosno lanjske godine i da je lani u jedinoj kaniškoj srednjoškolskoj ustanovi pokrenuta nastava hrvatskoga jezika.

Ravnateljica Marija Bišković Tišler

Anica Kovač, ravnateljica

Pomurski Hrvati u većini upisuju svoju djecu u dvije okružne osnovnoškolske ustanove: u Kerestur, koju pohađaju djeca iz Belezne, Fičehaza, Kaniže i Kerestura, te u Serdahel, koja okuplja učenike iz Bečehela, Letinje, Mlinaraca, Pustare, Petribe, Sumartona i Serdahela.

Učenici i nastavnici **Osnovnoobrazovnog središta «Nikola Zrinski» u Keresturu** novu su školsku godinu započeli u prekrasnoj obnovljenoj zgradi s golemom športskom dvoranom te obnovljenom knjižnicom i kulturnim domom. Nova športska dvorana ima 900 četvornih metara, zgrada je dostupna ljudima s invaliditetom, dom kulture, knjižnica, športska dvorana i školska ustanova povezani su hodnicima. U modernoj sredini 132 učenika će usvajati nova saznanja, s 15 nastavnica. Anica Kovač opet je izabrana za ravnateljicu na pet godina. U prvom razredu je započelo 17 prvaša, među kojima su troje iz Belezne. Treba znati da je Belezna po cestovnom prometu od Kerestura udaljena 37 km, a po neasfaltiranoj cesti 5 km. Iz Belezne su već i prošle godine dolazila dva učenika u Kerestur tako da im je keresturska samouprava osigurala poseban prijevoz preko neasfaltirane ceste. Ta će se praksa nastaviti.

Zašto su Belezančani izabrali kerestursku školu?

Roditelji Danijela Pokeca odgovorili su ovako:

U našem naselju nema škole, pa bi dijete svakako trebalo putovati u Kanižu. Mi smo pogledali kerestursku ustanovu i vrlo nam se svidjela. Vrlo je dobro da uče dva strana jezika. U današnje vrijeme je to vrlo važno. Osiguran nam je prijevoz iz Belezne u Kerestur i to nam je veliko olakšanje. Škola je prekrasna, ima mnogo sadržaja i mislim da će nam se dijete dobro osjećati u toj školi.

U keresturskoj ustanovi hrvatski se jezik uči tjedno četiri sata u svim razredima, no za više razrede je osiguran kružok hrvatskoga jezika, i u okviru unijskog projekta osiguran je lektor iz prekogranične prijateljske ustanove. Učenicima je osiguran i umjetnički odgoj u okviru Osnovne umjetničke škole „Talentum“, uči se glasovir, dramska umjetnost, preko IPA programa nastavlja se učenje tamburice, djeluje kružok folklor, za niže razrede je osigurano plivanje.

Hrvatska okružna osnovna škola „Katarina Zrinski u Serdahelu druga je ključna ustanova hrvatskoga manjinskog odgoja, kojoj pripadaju i podružnice u Mlinarcima i u Sumartonu s nižim razredima. Ustanovu zajedno s podružnicama pohađa 163 učenika. U ustanovi pod ravnanjem ravnateljice Marije Bišković Tišler radi 15 nastavnika s dobrim

*Prvaši u Serdahelu
s učiteljicom
Gabrijelom Huller*

znanjem hrvatskoga jezika, pet nastavnika ima završenu visoku školu hrvatskoga jezika, a učiteljice razredne nastave također imaju završenu hrvatsku učiteljsku školu u Baji. Učenje hrvatskoga jezika odvija se u okviru predmetne nastave, jezik se uči tjedno četiri sata. Za učenike 7. i 8. razreda osiguran je kružok hrvatskoga jezika, tjedno dva sata u okviru Projekta „Tragovima Zrinskih”. Ustanova nadalje nudi osnovnu umjetničku naobrazbu iz likovne umjetnosti i modernoga plesa. U okviru europskog projekta pokrenuto je i učenje tamburice za učenike viših razreda. Škola više puta organizira izlet u Hrvatsku kako bi motivirali učenike na učenje jezika. U posljednje vrijeme iz godine u godinu sve više djece upisuju u serdahelsku školu iz obližnjega grada Letinje.

Mama Richarda Dare, učenika prvog razreda iz Letinje, također je odlučila svoje dijete upisati u serdahelsku školu. Zašto?

Podrijetlom sam iz Sumartona, nekada sam i ja pohađala ovu ustanovu i bila sam zadovoljna njome. Prošle školske godine bili smo na otvorenom danu i vrlo mi se sviđalo kako učiteljica radi s djecom. Važno mi je i to da mi dijete uči hrvatski jezik, ja sam također Hrvatica, a da ne govorim koliko nam je blizu Hrvatska. Volimo odlaziti na Jadransko more, imamo znanje u Hrvatskoj, a Hrvatska će uskoro biti članica Europske Unije i dok mi sin naraste, mislim da će nestati i hrvatsko-mađarska granica.

Unatoč tomu što je u letinjskoj osnovnoj školi prije tri godine započelo učenje hrvatskoga jezika, roditelji koji žele da im dijete uči hrvatski, upisuju ga u serdahelsku ustanovu. Kada je na poticaj hrvatske manjinske samouprave u letinjskoj školi pokrenuto učenje hrvatskoga jezika, prijavilo se 93 djece, ali učenje jezika je počelo u okviru kružoka u tri skupine, tjedno jedan sat. Naravno, u tako maloj satnici učenje jezika nije baš učinkovito, stoga prijavljivanje djece ove školske godine smanjilo se samo na niže razrede i na 25 učenika.

U Bečehelu učenje hrvatskoga jezika započelo je 2008/2009. školske godine u prvom razredu, u okviru predmetne nastave

hrvatskoga jezika, i sada se nastava odvija već u tri razreda. U prvom, drugom i trećem razredu svi učenici uče hrvatski jezik, od ukupno 160 djece nastavu hrvatskoga jezika pohađa 53 učenika. Ravnateljica Mária Balassa želi da se učenje hrvatskoga jezika nastavi postupno s novim razredima i u potpunosti bi se preraslo u hrvatsku školu s predmetnom nastavom. Hrvatski jezik podučavaju učiteljice Marija Balažin Banyai i Agneš Vlačić Kuštor.

Osnovna škola u Boršfi prošle je godine započela s nastavom hrvatskoga jezika. U prvom i u drugom razredu odvija se nastava s četiri sata tjedno, a u drugim razredima teče multikulturalna nastava prilikom koje djeca uče o hrvatskoj kulturi i najosnovnije riječi komunikacije. Od 115 djece 25 djece u prvom i drugom razredu uči hrvatski jezik tjedno četiri sata s pomoću učiteljice Ane Mihović. Ravnateljica Gabriella Megyes Holczer, slično bečehelskoj ustanovi, namjerava učenje hrvatskoga jezika nastaviti.

Jedina ustanova srednjeg obrazovanja u kojoj se u nastavi uči hrvatski jezik jest **Pijaristička gimnazija u Kaniži**.

Od 2009/10. školske godine pokrenula je podučavanje hrvatskoga jezika u tzv. nultom razredu u kojem su tri učenika, pripadnici hrvatske nacionalne manjine, učili hrvatski jezik tjedno 15 sati. Učenici su sada polaznici devetog razreda i pripremaju se na maturu iz hrvatskoga jezika, oni će nadalje tjedno tri sata učiti hrvatski jezik radi održavanja znanja. Od jeseni u toj ustanovi čak sedamnaestero gimnazijalaca uči hrvatski jezik, četvero u nultom razredu, bivši učenici osnovne škole iz Kerestura i Serdahela, oni uče hrvatski jezik tjedno 15 sati, a desetero učenika, koji su u nultom razredu učili neki drugi strani jezik, sada su u devetom razredu započeli učenje hrvatskoga jezika kao drugog stranog jezika, tjedno tri sata. Poticateljica svega toga bila je doravnateljica gimnazije Marija Kanižai, podrijetlom iz Serdahela, koja se raduje napretku. Nastavnice hrvatskoga jezika jesu Jolanka Tišler i Gabrijela Čiček.

ZALAKAROS – U sklopu projekta „Mađarsko-hrvatska stručna akademija za zapošljavanje”, 8. i 9. rujna u tome je gradu održana konferencija o problemima zapošljavanja. Na konferenciji su pribivali predstavnici Regionalnog zavoda za zapošljavanje južnog Zadunavlja, predstavnici Regionalnog zavoda za zapošljavanje zapadnog Zadunavlja, a iz Hrvatske predstavnici Hrvatskog zavoda za zapošljavanje Područne službe Osijek, Područne službe Križevci, Područne službe Čakovec. Nakon pozdrava i uvodne riječi Józsefa Borsosa, ravnatelja međunarodnih i stratezijskih poslova NyDRMK-a, održana su predavanja pod nazivom „Povijest mađarsko-hrvatskih veza zapošljavanja”, „Položaj politike zapošljavanja u Mađarskoj”, „Položaj hrvatsko-mađarskog tržišta rada u pograničnom području”. U radionicama se razgovaralo o problematici zapošljavanja osoba izmijenjene radne sposobnosti, o rehabilitacijskim projektima te o daljnjim mogućim zajedničkim projektima. Stručnjaci zapošljavanja izrazili su želju za ostvarivanjem paktova zapošljavanja i u Hrvatskoj, odnosno da se ubuduće izradi zajednički projekt na problematiku zapošljavanja romske populacije. Sudionici su se dogovorili da će se svake godine sastati stručnjaci za zapošljavanje iz dvije zemlje na konferenciji na kojoj bi se razmotrili aktualni problemi na polju zapošljavanja.

MOHAČ – U okviru otvaranja mohačkog projekta „Osnivanje MTÁMK i AMI”, u petak, 24. rujna, u 15 sati upriličit će se svečano polaganje temeljnog kamena za izgradnju športske dvorane Osnovne škole i vrtića „Jenő Völgyesi” na Vadi (Újmohács), u kojoj se hrvatski predaje u obliku kružoka.

SIGET – Taj povijesni gradić i ove godine od 7. do 12. rujna bio je domaćinom već tradicionalnih Dana Zrinskih. U sklopu manifestacije u gradskoj džamiji, 11. rujna otvorena je izložba kipara Mihaela Štebiha iz Čakovca, a u gradskoj franjevačkoj crkvi 12. rujna bila je misa na hrvatskom jeziku, koju su predvodili hrvatski franjevci. Za vrijeme Dana u Sigetu je već tradicionalno gostovala i Zrinska garda iz Čakovca.

HRVATSKE ŠICE – Minule subote je priredjen Dan sela, a program se je začeo s nogometnim turnirom. Prvi put se je pred domaćom publikom predstavio muzički sastav „Šički junaki” koji se je marljivo vježbao u protekli mjeseci. Skupnu vičeru je sprohodio bal s petrovskim muzičarom Janošom Timarom.

Susret književnika u Letinji

U organizaciji Društva Horvata kre Mure i Letinjske hrvatske manjinske samouprave, 26. kolovoza u gradskoj knjižnici u Letinji priređen je Susret hrvatskih književnika, na kojem su sudionici Susreta mladeži pročitali nekoliko pjesama naših pjesnika, Stjepan Blažetin održao kratko predavanje, nazočni književnici pročitali svoja djela, a Martin Srpak svirao uglazbljene pjesme hrvatskih autora.

Sudionici Susreta književnika

Vivien Vuk i Tamara Tišler čitaju pjesme

Prema planu, trebali su stići naši književnici iz raznih hrvatskih regija iz Mađarske, odnosno iz Međimurja, međutim od naših književnika odazvali su se samo Stjepan Blažetin i Ladislav Gujaš te članice preloškoga Književnoga kruga Snježana Hižman i Marta Krušelj.

Predsjednik Društva Horvata kre Mure Ladislav Gujaš pozdravio je sudionike Susreta, koji su u većini bili srednjoškolci i studenti, sudionici Susreta mladeži, prisjetivši se prvog organiziranog dana Hrvatskoga pomorskog književnog dana, koji je priređen radi prisjećanja istaknutog književnika Hrvata iz Mađarske Stjepana Blažetina. Premda se to organizira obično potkraj listopada,

blizu njegovoga rođenja, ovaj put je priredba pomaknuta zbog tehničkih razloga. Gujaš se ukratko prisjećao književnog stvaralaštva Stjepana Blažetina, a učenici i studenti pročitali su na hrvatskom i mađarskom jeziku ulomke iz njegovih djela, a nazočni književnici pročitali su nekoliko svojih pjesama uz objašnjenje njihova nastajanja.

Profesor Blažetin u svom predavanju podijelio je sa slušateljstvom problematiku pronalaska publike prilikom stvaranja hrvatskih književnika iz Mađarske, zbog raznovrsnosti hrvatskih dijalekata, zbog uske čitateljske publike, sažimajući kako postojanje književnih djela u pravome smislu ovisi o postojanju čitateljske publike. Ako se čitaju pjesme, romani pojedinih autora, može se govoriti o postojanju njihovih književnih djela.

Glazbeni blokovi Martina Srpaka, koji i sam piše pjesme, a i uglazbljuje pjesme međimurskih autora, dali su prikladan ugođaj uz pročitanu pjesmu.

Maja Labaš Horvat, predsjednica preloškoga Književnoga kruga, došla je s paketom knjiga njihovih izdanja i poklonila ih knjižnici i sudionicima Susreta. Književni je krug utemeljen prije pet godina i okuplja tridesetak članova od srednjoškolske do umirovljeničke dobi. Svake godine izdaje zbornik, a trudi se sufinancirati i samostalna djela pojedinih autora. Predsjednica je prvi put saznala više o stvaranju Hrvata u Mađarskoj, i to unatoč tomu što je studirala hrvatski jezik. Želi da se to ubuduće predstavi i u matičnoj domovini, u tome želi pomoći i književni krug.

SAMBOTEL – U organizaciji svih gradskih manjinskih samouprav (hrvatske, slovenske, nimške i romske) i mjesne samouprave grada Sambotela, priređuje se Narodnosni dan 25. septembra, u subotu, početo od 14.30 uri, u Etnoselu. U programu najprije će se predstaviti hrvatski jačkarni zbor Djurdjice, potom će svi predsjednici samouprav na materinskom jeziku pozdraviti nazočne, a tradicionalni skup narodnih grup pozdravlja i mjesni načelnik dr. Djuro Ipkić. S hrvatske strane predsjednik HMS-a Laslo Škrapić će izreći dobrodošlicu. Nastupaju još mališani hrvatske grupe u čuvarnici „Čarobni dvorac“ ter dica na hrvatskoj nastavi u Osnovnoj školi „Mihály Váci“. Od 15.30 uri morete se upoznati s različitim meštrijami, s djelovanjem profesionalnih i amaterskih umjetnikov, med ostalimi će hrvatska odgojiteljica Helena Devai-Gerenčar s dicom skupa napraviti narukvice i različite suvenire, Gabor Wagner će pokazati osnovne elemente djela i sredstav drivo-rezbara, a Laslo Škrapić će se posvetiti postavljanju mozaikov.

DOMBOL – Kako je za Hrvatski glasnik kazala predsjednica tamošnje Hrvatske samouprave Ruža Šebešćen, hodočasnici iz Dombola, Bojeva, Daranja, Tamašina, Rasinje, Nagyátada, i Nagyobsze, njih pedesetak, od 26. do 28. kolovoza bili su treći put, treću godinu zaredom, na hodočašću u Međugorju i gradu Zadru sa smještajem u Kulturno-prosvjetnom centru i odmaralištu Hrvata u Mađarskoj u Vlačićima na otoku Pagu. Krenuli su u Međugorje gdje su zastali u molitvi i pobožnosti, razgledali Mostar i divili se tamošnjem mostu, razgledali kulturno-povijesne spomenike tritisučljetnoga grada Zadra, pribivali misi u vlačičkoj crkvi, a na povratku kućama posjetili i Nacionalni park Plitvička jezera. Organiziranjem ovakvih putovanja mnogi stariji stanovnici spomenutih naselja, uglavnom Hrvati iz Podravine, prvi put borave u matičnoj domovini Hrvatskoj.

Trenutak za pjesme Damir Šodan Daljina

Dok trčim uz Sjeverno more
miljama daleko moj otac
zastaje oslonjen o držak motike.
Tu smo – dakle – govori.
Poslije svega što smo učinili
za njega gospodin trči,
a ovdje ludilo tek počinje.
Pojačavam tempo s vjetrom
u leđima bježim od te pomisli.
Malo dalje (uvijek dalje)
jedan galeb iz pijeska je
iščeprkao svjetlucavo kamenje.
I sad cupka.
Čudi se.

Franjevci u Dušnoku

Nekolicina Dušnočana, na čelu s načelnikom Petrom Palotajem, već pet godina zaredom odlazi na otok Visovac k tamošnjim franjevcima, te im pomažu pri uređivanju otoka. Ove su godine franjevci prvi put uzvratili posjet. Njih trojica, gvardijan fra Mate Gverić, fra Žarko Maretić (bivši gvardijan) i fra Stojan Damjanović, od 19. do 24. kolovoza boravili su u Dušnoku.

Na misi u crkvi Svetog Antuna u Baji

Tijekom svoga boravka u Mađarskoj, smješteni kod dušnočkih obitelji čiji su članovi bili na Visovcu, jednog dana posjetili su Klub Augusta Šenoa u Pečuhu, gdje ih je primio predsjednik Hrvatske državne samouprave Mišo Hepp, a boravili su i u Tihanju na Balatonu. U nedjelju, 22. kolovoza, u 10 sati u dušnočkoj župnoj crkvi suslužili su misno slavlje na hrvatskom jeziku, a popodne su sudjelovali na Spomen-danu Ivana Antunovića u Kalači. Kako nam reče predsjednica mjesne Hrvatske manjinske samouprave Matija Mandić Goher, dobra suradnja je nastavljena jer je na poziv franjevačke zajednice skupina od četrdesetak Dušnočana od 7. do 10. rujna boravila na Visovcu, a bili su i na izletu u Šibeniku te na slapovima Krke.

Visovac se nalazi na području NP Krka, na otoku se nalazi crkva iz 17. stoljeća i franjevački samostan. Najstariji očuvani dijelovi jesu bunarska kruna iz 14. stoljeća, te dijelovi samostanskoga klaustra iz 15. stoljeća. U samostanu se čuva vrijedna zbirka knjiga, umjetnina i ostalih važnih dokumenata. Visovac se prvi put spominje 1345. u darovnici kralja Ljudevita Anžuvinskoga koji je grad Rog i otok Visovac darovao knezu Budislavu Ugriniću. Nedugo poslije toga na otok su se pod zaštitom hrvatskih velmoža naselili pustinjaci Svetog Augustina koji su izgradili mali samostan i crkvicu posvećenu Svetom Pavlu. Godine 1440. na Visovac dolaze bosanski franjevci pred turskom najezdom i ostaju sve do naših dana. Narod se oduvijek utjecao zagovoru Gospe od Milosti. Slika Gospe Visovačke iz 1576. godine simbol je

nebeske pomoći. Svake godine od 2. kolovoza, kada se slavi Gospa Visovačka, pa do 15. kolovoza, blagdana Velike Gospe, tisuće ljudi hodočasti u ovo svetište. Samostan Visovac postao je duhovnim središtem sjeverne i srednje Dalmacije te Hercegovine i Like.

S. B.

Raspored misa na hrvatskom jeziku u Budimpešti

Mise na hrvatskom jeziku u crkvi Sv. Mihajla u budimpeštanskoj Vackoj ulici služit će se:

3. listopada, velečasni Vencel Tot
17. listopada, velečasni Arpad Horvat
7. studenoga, velečasni Vencel Tot
21. studenoga, velečasni Arpad Horvat
5. prosinca, velečasni Vencel Tot
19. prosinca, velečasni Arpad Horvat
25. prosinca, velečasni Vencel Tot

Mise počinju u 17 sati.

Kontakt-osoba: Martin Išpanović,
broj telefona 06 1 795 6502
ili martin.ispanovic@meh.gov.hu

SUBOTICA – U petak, 24. rujna, u Dvorani sportova u Subotici, s početkom u 20 sati održat će se jubilarni, X. Festival bunjevačkih pisama. Kako je priopćio Organiza-

cijski odbor Festivala, na natječaj koji je u ožujku objavio Upravni odbor Hrvatske glazbene udruge «Festival bunjevački pisama», stiglo je sveukupno 37 novih skladba, od kojih je stručno povjerenstvo odabralo 18 novih pjesama koje će biti izvedene na X. Festivalu.

Nardanci, većinom regruti. Najstariji je rođen 1917, a najmladji 1921. Prvi red sliva: Farkašev (Jožef Čerčić), Tokačev (Lajoš Takač), Hencov (Ernö Vukić), Ivin (Jožef Pezenhoffer). Drugi red sliva: Miškinji (Andraš Gerenčer), Šujsterov (Jožef Kolonović), Geičnekov (Jožef Geičnek), Žurev (Jožef Benčić). Svi su već pokojni. Fotografija vjerojatno iz 1942. Fotografije i informacije od dr. Šandora Horvata iz Narde

S mašom zahvalnicom se je počelo svetačno zatvaranje četvrti put organizirane serije programov s geslom „Polumisec – puni misec“ u crkvi Sv. Jakova u Kisegu 29. augusta, u nedilju otpodne. Hrvatski farniki dr. Ante Kolić i Vilmoš Harangozo su celebrirali mašu iz ke, nažalost, falile su hrvatske svete jačke i molitve. Po maši kod kipa Nikole Jurišića na dvoru tvrdjave vijence spominjanja – 478. obljetnice turskoga napada – su

Pismo potvrđenju prijateljstva med Kisegom i Senjom

Slava tvoja nij ublijedila,
Dični naš Jurišić Mikula,
Preobladaš tlačitelja,
Dika si Kisega i naša.

Od tvog čina luču stoljeća,
Ipak si nam goruća svića,
Nam put kažeći u budućnost,
Učeći nas na dužnu vjernost.

Tvoj duh živi med nami sad
Pogledavši petsto ljet najzad.
Nadahnuje na dobra djela
Nas potomstvo, ti naš Mikula!

(Anton Slavić: *Hvala Mikuli Jurišiću*)

Gradonačelnici dr. Darko Nekić i László Huber potpisom su potvrdili prijateljstvo i suradnju med Senjom i Kisegom

položili visoki gosti Csaba Hende, ministar obrane, Mišo Hepp, predsjednik HDS-a, delegacija grada Senja s gradonačelnikom dr. Darkom Nekićem, skupa s peljačtvom grada Kisega, na čelu s gradonačelnikom Lászlom Huberom. Hrvatske manjinske samouprave i razna udruženja su i na ovaj način pokazali svoje poštovanje velikanu, heroju Nikoli Jurišiću. Sjaj svečevanja digao je sa svojim hrvatskim jačkarnim buketom i zbor Zora, koga je pri nastupu peljao Imre Harsá-

nyi. Pjesmu Hvala Mikuli Jurišiću, od Antona Slavića, je recitirala Ana Farkaš iz Hrvatskoga Židana. U viteškoj dvorani tvrdjave gradonačelnici dr. Darko Nekić i László Huber u svečanom okviru su potpisali ugovor zbratimljenja Senja i Kisega. Matilda Bölcs, profesorica u mirovini, prevodjenjem je pomagala ovu protokolnu ceremoniju. Po predaji poklonov u muzičkom kaleidoskopu iz osmanske dobi su se divili pratitelji ovoga otpodneva. Kiseški puhački orkestar je svojim svetačnim koncertom reprezentativno zatvorio ovoljetošnje historijske programe. Čuvati našu prošlost nije samo naša dužnost, nego i potreboća za našu hrvatsku zajednicu, nač nas batru i riči Antona Slavića.

Foto i tekst:
Marija Fülöp-Huljev

Ča znači potpisivanje prijateljske suradnje za nas Hrvate

Mišljenja i plani gradonačelnikov i peljačev hrvatskih zajednic

Povodom potpisivanja ugovora zbratimljenja med Kisegom i Senjom, na isto pitanje sam čekala odgovor od dr. Darka Nekića, načelnika grada Senja, od Lászla Hubera, načelnika grada Kisega, od Miše Heppa, predsjednika Hrvatske državne samouprave, ter i od Šandora Petkovića, predsjednika Hrvatske manjinske samouprave u Kisegu. Njeva mišljenja i plani slijedu.

László Huber, načelnik grada Kisega: Mislim da je povijest Kisega dosta bogata, ali iz povijesnoga mnoštva se izdiže bitka protiv turske vojske 1532. ljeta. Ov dogodjaj je imao važnu ulogu u cijeloj Europi, a najznamenitiji heroj ovoga napada je bio Nikola Jurišić, punomoćni vodja varoša i tvrdjave. Rodjeni Senjanin povezuje Kiseg sa Senjom. Hrvati su živili i žive ovde već od petsto ljet. Hvala Bogu! Njeva pomoć spasila je Kiseg od turskih napadačov, a u današnje vrime svoju marljivost, izdržljivost i bogatu kulturu si daju za opće dobro. Njeva složnost more biti primjer, pelda za sve nas, to je to ča većkrat i fali iz ugarske većine.

Šandor Petković, predsjednik HMS-a u Kisegu: Suradnja je tako počela da 1997. na Duh, člani mjesne Hrvatske manjinske samouprave s farnikom Kolićem su se sjeli u auto pak prošli su u Senj, kade nikogar nisu poznali. Iskali su na faru pomoć, ar su zato prošli da si sklopu veze sa Senjom pomoću Nikole Jurišića. Svećenik Senja im je bio na pomoć i došli su do gradskoga peljačtva. Za jedno ljetu kasnije opet je naša delegacija putovala u Senj i 1999. kada su Senjanji došli u Kiseg, potpisali smo već sporazum našega sudjelovanja. Zbratimljenje za naše Hrvate znači druženje, ko moramo obnoviti. Naši

„darabonti“ mogli bi projti na Uskočne dane u Senj, a oni bi mogli dojti na Dane opsade i na druge priredbe, za ke ćemo se vrijeda i dogovoriti. Programov imamo čuda, nek termine si moramo ujediniti.

Mišo Hepp, predsjednik HDS-a: Zna se da 113 naselja ima hrvatske samouprave, možda nema nijedna koja nema neku prijateljsku suradnju s nekim naseljem u matičnoj domovini. Potpisivanje sporazuma suradnje između dva grada donese dobre mogućnosti za njegovanje materinjeg jezika. Naši mladi idu tamo da se vježba jezik, da se upozna matična domovina još bolje. Da i mađarski stanovnici vide, kakva je naša matica, kakvi su ljudi, što može nama nuditi i što možemo mi njima dati. Oni su nam poslali prije petsto godina Nikolu Jurišića, a mi smo vratili Jurišića u obliku Šandora Petkovića, kao da 500 godina nije ni prošlo. Veoma je bilo interesantno ovdje u Kisegu što je poslije 500 godina ministar obrane spomenuo da bi i današnji ljudi domoljublje mogli učiti od Nikole Jurišića. Samo malo je spomenuo to da su branitelji bili mahom Hrvati. Ovdášnji Hrvati žele učiniti nešto za sebe, za svoju djecu, za svoj grad. Kako je rekao i gradonačelnik Kisega, „da nije bilo Hrvata, možda ne bi bilo ni „opsade Kisega“. Kiseški

Hrvati mogu biti ponosni da su u jednom takvom okružju gdje se nešto budi!

Dr. Darko Nekić, načelnik grada Senja: Potpisivanje prijateljske suradnje prije svega znači povezanost s Hrvatima izvan domovine. Ja sam naime povjesničar i posebno sam osjetljiv na tu povezanost s našim sunarodnjacima koji žive u ostalim zemljama. Osim grada Kisega mi smo povezani s Hrvatima koji žive ovdje preko granice u Pandrofu (Austrija), a nadam se da ćemo uskoro potpisati prijateljski ugovor sa Suboticom (Vojvodina) u kojem gradu također žive Hrvati Bunjevci. Za grad Senj ova mogućnost nudi da se predstavimo i u drugim zemljama izvan Hrvatske, da si predstavimo svoju kulturnu, turističku, likovnu baštinu, da nas sve više ljudi upozna. Danas ćemo pozvati delegaciju grada Kisega i hrvatske udruge koje djeluju ovdje da nam se sljedeće godine pridruže i da se predstave u gradu Senju. Nadam se da to neće biti samo kulturna, nego i gospodarska suradnja koja će se još dogoditi prije ulaska Hrvatske u Europsku Uniju, na taj način ćemo moći onda raditi i na nekim zajedničkim projektima koji su važni za naša obadva grada, za Kiseg i Senj.

Marija Fülöp-Huljev

Čavoglave na Danu pobjede i domovinske zahvalnosti

Želja mi je bila da ga vidim pjevati i med svojimi, doma. I sad sam uvjerena, da nije Marka Perkovića Thompsona, mnogo ljudi ne bi ni znalo, a ne bi je ni interesiralo u kom nugalju Bogu iza ledja se nalazi malo, raštrkano, na prvi pogled bojsek i beznačajno selo Čavoglave. Ali gdo ne bi bio jur čuo, ali i sam pjevao o Svilaji, Petrovom polju, izvoru rijeke Čikole u kom u ljetnu dob jedva se najde nekoliko kapljic vode. Medjutim ovo selo se je tijekom Domovinskoga boja prik jačke *Bojna Čavoglave* odraslo u nešto peldodavno, herojsko, kade su „stala braća da obrane domove”.

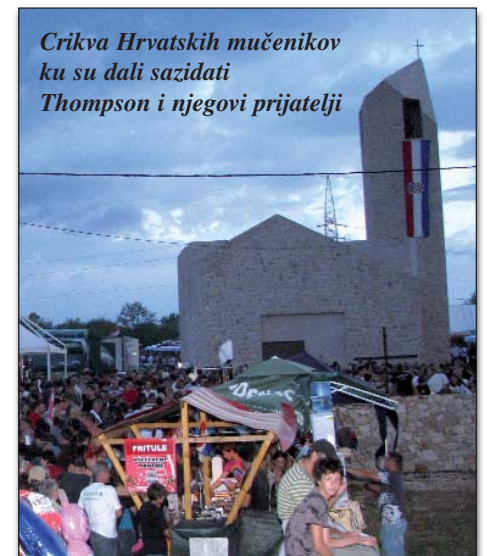
Dotično mjesto početkom augustuša, svako ljeto, posjećuje masa ljudi, domoljubi, branitelji, vojnici, simpatizeri, ljubljeniki Thompsonove glazbe, a i tinedžeri kim je fora ustašku kapu ali dres nositi, prez ikakovoga znanja o tom, ne uprav dičnom, povijesnom periodu. Ima ovde i napijenih primitivcev s trimi zubi ki nosu na sebi opet provokantne majice, ali uglavnom je masa mirna, vesela, otvorena na pučku zabavu. Državni svetak je, u duhu toga se svagdir diže hrvatski barjak u luft. Strogi pogled Ante Gotovine nas pozdravlja s bezbrojnih kipicov. Petnaest ljet je hrvatske uspješne operacije Oluje s kom su oslobođena okupirana područja (10 400 četvornih km i 18,4% ukupne površine Hrvatske) pod nadzorom pobunjenih Srbov tzv. Republike Srpske Krajine. I na ovo nas spominja ona črna majica ku smiju nositi organizatori s bijelim natpisom jubilarne vojne pobjede. Cijelo selo je izdekorirano, tamo ekipa počiva u hladu, na putu pišaki kanu dospiti do centra, a auti jur otpodne u peti samo polako zajdu do parkirališća. Ovo sve mi tako izgleda kot negda davno na petrovskoj bučuri kad su se svi rivali do šatorov da se potom tamo stišću, gledajući, kupujući stvari na sajmu. I ovde moreš kupiti sve, moreš se obličić od pete do glave, najisti, napiti. Domaćini su ti na raspolaganju, ako triba pomoć, uskoćni su, ne prahamo im moliti, prositi. Nekakova složna atmosfera vlada med mladi i stariji. Svaka čast svim stanovnikom i organizatorom ki opskrbljavaju ovo mnoštvo posjetiteljev i pretrpe ove dane preglasnoga svetka, negda-negda i halabuku i zbog velikoga sina ovoga maloga mjesta. Njegova hiža (ja nek velim staklena palača) i u obloku formira kockastu šahovnicu, velika je

gužva i na njegovom dvoru. Nekako se teško zaškuruje nad crikvom Hrvatskih mučenikov, ku su Thompson i njegovi prijatelji dali sazidati, čiji temeljni kamen je položen 2004. ljeta i još vik nije gotova, ali su jur dospili zvoni. Svaki označen hrvatskim grbom u čast mučenikov, za krst časni i slobodu zlatnu itd. Na uskoj stazici još uvijek teče narod nalivo, prema velikoj pozornici kade jur Mladen Grdović kanta u svit „Dalmatinac sam, tu sam rođen ja...“. Na velikom platnu se pojavljuju izabrana lica, teško je zajti bliže. Kad zagrmi „In principio erat verbum“, publika spada u euforiju, ka se samo pojačava kako dalje marširaju minute. Vatromet na nebu, pljuske na zemlji. Pred nami mlada banda se potuče do prve krvi. Približava im se jedan zreliji, promišljeni muž, vidi se, kod njega nij' pardona. Izdigne iz mnoštva očividno napijene

buntovnike, izdili im par triskov na polju, i veljek nastane red i vekše mjesto. *Sto jezera ljudi je ovde* – najavljuje spiker veselu vist (med kimi, kako kasnije doznajemo, je i mala četarska grupa iz mojega Gradišća, no ne strefimo se). Nevjerojatno hudo odleti vrime, kad Thompson otpjeva završnu notu, mnogi se ganu domom da ne padnu u prometnu stisku kasnije. Mate Bulić naloži jur dosta debelo zagriženoj publici kad ostavlja za sobom veliku narodnu feštu. Iz televizijske snimke dan kasnije doznajemo kako je od hulanov napadnuta novinarska ekipa HRT-a, no ovde je opet upitno, gdo, koga je jače provocirao. Mi smo samo jednoga črnoga cucka vidili na rastanku. Jadan, sa štrangom na gutu, očajno i prestrašeno je bižao med mašini. Ufajmo se da je u zdravlju našao svojega gospodara.

-Tiho-

Hrast Peruške Marije na naticanju za titulu „Stablo ljeta”

Glasaite na linku „evfaja.okotars.hu”

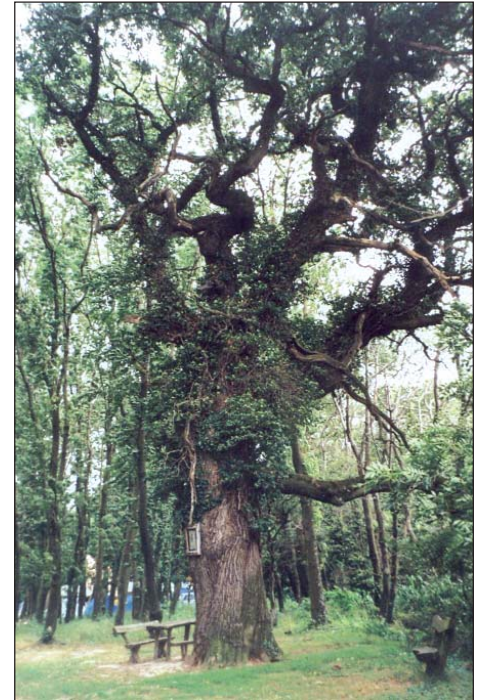
„Zaklada Ökotárs” ljetos je prvi put ispisala naticanje za dodjeljenje titule „Stablo ljeta”, na ko se je javilo i Hrvatsko katoličansko omladinsko vjersko i kulturno društvo s drugim mjesnim organizacijama i preporukom privatnika iz Hrvatskoga Židana. Njev kandidat je hrast Peruške Marije u židanskoj lozi. U okviru ovoga naticanja ne išće se najstarije, ni najviše drivo, nego takovo stablo čija kandidatura je mnogim važna, ima određenu storiju. Znamenitu ulogu odigrava u svakidašnjici ovde živećih ljudi, ali se nalazi na takovom mjestu ko more biti simbolično za spravišća neke zajednice, društva ili cijeloga naroda.

*Djelo mjesnoga
drivorezbara Ivana
Štefanića*

*Slika židanskoga
amaterskoga slikara
Jakoba Kumanovića
na stablu*

Na naticanje je dospilo 129 prijavov, a stručna komisija je izabrala za finale 12 + 1 drivo. Med kandidate je s punim pravom dospio i hrast Peruške Marije koji se geografski nalazi pri graničnom kamenu kade se najdu hatari okolišnih sel Kisega, Hrvatskoga Židana, Maloga Židana i Prisike. Ova loza je ležala na negdašnjem imanju grofa Zsigmonda Berchtolda ki je svako ljetos na Malu Gospu simo hodočastio i ovde je primio vlašće kmete. Zvana toga je ovde podilio za seosku dicu i rublje. To je dokumentirano u pismu datiranom 1812. ljeta, a to se najde na židanskom farofu. Po legendi, 1866. ljeta grof Lipot Berchtold (za vrime Prvoga svitskoga boja bio je u funkciji ministra vanjskih poslov Austro-Ugarske Monarhije) sa svojim ocem i sinom projde u lov, pri kom se zgubi mali nasljednik od tri ljeta. Za tri dane pod hras-tom, na kom visi kip Blažene Dvice Marije, najdu seljaki izgubljenoga maloga grofa zdravoga. Od toga dana postaje hrast i njegova okolica hodočasno mjesto grofovske familije i svenek isti dan se služi maša za zahvalu, na ku masovno dojdu Hrvati, Nimci i Ugri. Kasnije, svenek ovisno od političke volje, je kad se otvara, je kad se zatvara ovo mjesto med granice i željezne zavjese, med regule i otpustke, ali pod kipom Gospe, presenečujuće, ali vik se minjaju friške kitice. Hodočašće na ovo svetišće 1950. ljeta u cje-lini prestaje, ljudem je prepovidano pristup k ovoj zemlji. Puti ki su peljali do hrasta su zaorani, a drivo su htli još i većputi isići. Zahvaljujući tadašnjemu čuvaru loze Štefanu Eckeru i njegovom pomoćnikom, do toga nije došlo. Mjesni duhovnik Štefan Dumović 1983. ljeta je obnovio i oživio ovo tradicio-nalno shodišće ter su se na svetišću polako

sazidali kapela u čast Sv. Huberta i Blažene Dvice Marije, a i park spomenikov sa sveci meštrijov. Svako ljetos trikrat se najdu ovde uz vjernike i različite civilne udruge, ognjogasci, policajci, vojniki, lovci itd. Ovde se pri-redjuje i omladinski katoličanski tabor Peruška Marija, a službeno se spajaju ovde i ljudski životi u hištvu. Marijino stablo i njegova legenda su nadahnuli prvenstveno mjesne likovnjake, amatere, drivorezbare i pjesnike. Na toj osnovi su mislili Židanci da njev hrast zaslužno se natica za ovu slavnu titulu. Polag odluke stručnoga žirija, puno znači i to koliko ljudi će glasati na pojedina stabla na linku evfaja.okotars.hu. Zato pozivamo sve hodočasnike, taboraše, putnike, prijatelje, susjede, poznanike i sve zainteresirane simpatizere ki bi htli da svidok starih vrimen pobjedjuje na naticanju, neka daju svoj vridni glas za naše očuvano drivo na spomenutoj adresi. Stablo ko pobjedjuje dostat će određenu svotu za specijalnu njegu, ka će se uručiti u okviru svetačnosti na licu mjesta. Hrvatsko katoličansko omladinsko vjersko i kulturno društvo Hrvatskoga Židana i ovim putem poziva sve štitelje da podupiru internetskim glasovanjem, do 30. oktobra, u dotičnom naticanju hrast Peruške Marije!

-Tiho-

PEČUH – Festival „Dajte prostor regijama” održan je u Pečuhu od 10. do 12. rujna na jednom od najljepših gradskih trgova, na Kossuthovu trgu, gdje je sagrađeno cijelo selo, koje je tijekom tri dana nudilo niz bogatih kulinarskih, kulturnih i folklornih sadržaja. Selo sa svojim običajima i svakidašnjicom, s narodnim majstorima i njihovim umotvorinama, te vještim rukama, kuharima i slasnim jelima, ukusima domaćega seoskog ognjišta, vinima iz raznih krajeva na seoskoj vinskoj cesti, bioproizvodima koji su se mogli kupiti. U selu Hungarikum predstavilo se sedam mađarskih regija. U središtu sela bio je postavljen zvonik koji je simbolizirao crkvu. Festival je najavljen već 6. rujna otvaranjem Etnografske izložbe u šoping-centru Árkád pod nazivom „Narodna umjetnost nekad i danas”, gdje smo mogli pogledati narodne običaje nekadašnjih vremena, narodnu nošnju, predmete svakodnevnog uporabe, materijalu kulturu južnoga Zadunavlja. Među izloženom građom svojom se ljepotom isticala Povijesna zbirka sela Pogana u kojoj je najistaknutije mjesto zauzela baština bošnjačkih Hrvata iz Pogana. Dana 10. rujna održana je i međunarodna konferencija s naslovom „Tako radimo mi u našoj regiji”. Prvi dan bio je u znaku velike folklorne smotre na Kossuthovu Trgu, a među brojnim izvođačima našla su se mnoga hrvatska društva Hrvata iz Mađarske: KUD Ladislava Matuška iz Kukinja, KUD Tanac i Orkestar Vizin iz Pečuha, te Ženski pjevački zbor iz Pogana. U sklopu dana nazvanog „Nedjelja obitelji”, 12. rujna na Kossuthovu trgu nastupila je i Dječja skupina KUD-a Mohača iz Mohača, koju vodi Stipan Filaković.

Velike mogućnosti za suradnju Pečuha i Đakova

U organizaciji Đakovačkoga kulturnog kruga i pečuške Hrvatske samouprave, u Spomen-muzeju biskupa Strossmayera predstavljeno je dvojezično, hrvatsko-mađarsko izdanje slikovnice „Ženidba kraljevića žabe”. Osim domaćina, o značenju ovoga projekta govorio je i dr. Ivo Đurok koji je tom prigodom istaknuo da Hrvati u Mađarskoj od svoje matične domovine očekuju partnerski odnos. Uime grada Pečuha o mogućnostima suradnje Đakova i toga europskoga grada kulture, na predstavljanju je govorio Tamás Szalay. Naglasio je da postoje brojne mogućnosti jer, kako reče, i Pečuh i Đakovo pripadaju istomu kulturnom podneblju i upravo bi to trebalo više iskoristiti. (www.radio-djakovo.hr)

U Omišlju

U zoru 15. kolovoza ispred Hrvatske škole Miroslava Krleže krenuli smo u Omišalj, u tabor. Našu grupu je pratila buduća razrednica Janja Živković Mandić. Na početku puta smo se još znatiželjno, neodlučno upoznavali s ostalim đacima, ali kada smo stigli blizu mora, već smo kao prijatelji visjeli na prozorima autobusa. Zajedno smo se divili strmim planinama, sitnim otocima i kao nebo plavome moru. Na otok Krk se može dospjeti samo preko Jadranskoga mosta, s kojeg se vidi prelijepa, s jedne strane skoro netaknuta priroda, a s druge strane se vide luke i ogromni brodovi. Kad smo stigli blizu tabora, dugo nas je vodio uzak put tik pored mora, sve do smještaja, do Dječjega odmarališta grada Osijeka. Zgrada gdje smo bili smješteni

nalazi se neposredno na obali mora, među golemim krošnjama drveća. Nabrzinu smo preuzeli sobe, ispakirali i poslije podne smo već bili na plaži. Tih deset dana smo proveli druženjem, odmaranjem, kupanjem i sunčanjem. Katkad smo bili – i na kratkim izletima kao naprimjer u gradu Rijeci na Trsatu, gdje smo obišli utvrdu i crkvu Gospe Trsatske, zatim u Opatiji na plaži, u Baškoj na pješčanoj obali mora, i brodom u Crikvenici, gdje smo pogledali i mjesne zanimljivosti, kao i morski akvarij. Na otoku Krku smo posjetili i crkvicu Svete Lucije u Jurandvoru, gdje je nađen prvi pisani spomenik u Hrvata: Baščanska ploča. Osim toga obišli smo Njivice i Omišalj, gdje smo pogledali glazbene programe i tzv. Ribarske večeri.

S jako mnogo doživljaja, s novim prijateljima, s teškim srcem i slanom vodom u torbama smo krenuli kući. Ipak je tako lakše započeti sasvim novu školsku godinu u gimnaziji.

Hvala za ovaj doživljaj školi i organizatorima!

Berta Stipanov
učenica 9/A razreda Hrvatske gimnazije
Miroslava Krležu u Pečuhu

Učenici prvog razreda lukoviške osnovne škole

Gužva slova

Zgužvan papirić na stolu
ostavio nečitljiv trag
Izbezumnjeno u mene bulji
Čeka da ga se lako riješim.
Čeka da postane dio NEW YORK TIMES-a
Ne mogu ga pustiti dalje
svoj škrabopis prepoznajem.
Ostaje nadalje dio moje duše,
Kad u sebi čuva moj (s)misao
Samo će onda biti u gužvi
Kad ću pisati članak
života.
mnogih slova,
NEW YORK TIMES-u.
još vremena dosta puno,
će siromašan čuvar mojeg života.
Čuvar mojih misli, bez tinte i ugljena,
Sam će čuvati moj jedini (s)misao života

Blažo

Čitajte i širite Hrvatski glasnik!

Hodočašće bačkih Hrvata na bunaričko proštenje

Skupina bačkih Hrvata od osamdesetak osoba iz više naselja (Baja, Gara, Čavolj, Dušnok, Kačmar, Aljmaš) 29. kolovoza 2010. hodočastila je na Gospino svetište u vojvođanski Bunarić, koji se nalazi na jugozapadnoj obali Paličkog jezera pokraj Subotice.

Bunarić kao svetište Majke Božje vodi svoje podrijetlo u 19. stoljeće kada se nekoj slijepoj ženi, pošto se umila na izvoru, vraćen vid. Godine 1893. postavili su prvo križ, a 1896. izgradili i rimokatoličku kapelu, te odonda je započelo i misno slavlje na tom svetištu. Hrvatski, mađarski i njemački vjernici iz okolice sve su više hodočastili na to mjesto. Po povijesnim podacima ovdje su donosile majke svoju bolesnu djecu da mole Blaženoj Djevici Mariji za njihov oporavak.

Pokraj katoličke i Pravoslavna je crkva 1930-ih godina podigla kapelu, tako je Bunarić postao simbolom mira i kršćanskog približavanja. Obje su vjere dobile od grada zemljište, Rimokatolička je crkva postavila oltar na slobodnom, ustrojila križni put, lijepo uređen, osvjetljen, opremljen zvučnicima.

Otkako je 1968. godine biskup Matija Zvekanović donio kopiju Gospe od Siracuse, u njezinu čast održava se proštenje, i to svake godine posljednje nedjelje u mjesecu kolovozu.

Bunaričko proštenje pripada među najveća okupljanja Hrvata u Vojvodini, ali sve više i izvan granica, pa se okupi i desetak tisuća vjernika. Obično se njime obilježi i kraj žetvenih svečanosti bačkih Hrvata (Dužijanica). Na slavlju sudjeluju i bandaš i bandašica u narodnoj nošnji.

Kao što je ubičajeno, svečanost je i ove godine započela misom na mađarskom jeziku (vojvođanski Mađari Bunarić zovu Szentkút). Hrvati iz Mađarske priključili su se hrvatskoj misi od 10 sati, koju je govorio mons. Stanislav Hočevar, beogradski nadbiskup i metropolit Rimokatoličke crkve, uz koncelebraciju subotičkog biskupa dr. Ivana Penzeša i subotičkih svećenika, apostolskih nuncija.

Na kraju mise biskup je posebno pozdravio i hrvatske vjernike iz Mađarske.

Zatim je slijedilo razgledavanje okolice, izvora svete vode i bazara, gdje se od slatkiša sve do domaćih alata sve moglo kupiti.

Nakon proštenja hodočasnici iz Mađarske otišli su na tzv. Majkin salaš, gdje je bila «užina». Salaš se nalazi u mirnoj okolici velike bačke ravnice, sjeverno od Paličkog jezera, između naselja Palić i jezera Tresetište. Sagrađen je početkom 20. stoljeća, i danas je u obiteljskom vlasništvu. Preuređen je u ugostiteljski objekt početkom ovog tisućljeća, s održavanjem originalnog stila vojvođanskih salaša, s trčanim krovom, arteskim bunarom, starom banjom (peć) i namještajem. Prostire se na 30 hektara s priključenim pašnjacima i malim ribarskim jezerom, gdje se može pecati, jahati, čuvati ovce, pogledati poljoprivredne radove, ili samo uživati u tišini. Pokraj salaša uredili su muzej «paorskih» alata iz prošlih stoljeća i radionicu ručno izrađenih suveniru. Salaš je osvojio brojna priznanja, među njima i nagradu „najljepšeg salaša u Vojvodini“. Turistički objekt ima i svoj orkestar, organiziraju se brojne priredbe i svatovi. Nakon objeda i naši su Hrvati brzo ustali na ples, potom prošetali oko salaša. Doista je bilo teško napustiti ovo mjesto.

U večernjim satima skupina je otputovala u Suboticu, gdje je pogledala katedralu, stolnu baziliku Svete Terezije, te sudjelovala na večernjoj hrvatskoj misi. Katedrala je kasno baroknog stila, građena na kraju 18. stoljeća. Župa se spominje već u 14. stoljeću, a na kraju 19. stoljeća bilježila se kao druga najveća župa u Ugarskoj. Župa je i danas dvojezična, hrvatska i mađarska, vjernika ima otprilike u podjednakom broju. Nedjeljom se održavaju četiri mise, dvije na hrvatskom i dvije na mađarskom jeziku.

Katedrala se ponosi vrijednim oltarskim slikama peštanskoga slikara Josefa Schoeffta, kipovima i zidnim dekoracijama zagrebačkog majstora Johanna Clausena. Od 1973. godine katedrala uživa zaštitu „Zavoda za zaštitu spomenika kulture“, a 1974. godine papa Pavao VI. odlikovao ju je naslovom manje bazilike.

Od 1985. godine župom upravlja mons. Stipan Beretić, koji ima rodbine i u Baji. Nakon mise on je gostima prikazao katedralu.

Zatim su se gosti iz Mađarske uputili prema granici, umorni, ali obogaćeni kulturnim i vjerskim vrijednostima. Zahvaljujemo našem vodiču, gospođi Nadi Kozarić iz Subotice, koja nas je cijeli dan pratila.

Martin Kubatov

Baja

Predstavljanje knjige „Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata“

Hrvatska manjinska samouprava grada Baje i Hrvatska samouprava Bačko-kiškunske županije, u petak, 24. rujna ove godine, suorganiziraju predstavljanje knjige dr. Matije Evetovića „Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata“, nedavno objelodanjene u nakladi NIU „Hrvatska riječ“, koja će se upriличiti u županijskome Narodnosnom domu u Baji, s početkom u 16 sati. Knjiga je u subotu, 18. rujna, predstavljena u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici, a o Evetovićevu djelu u ime nakladnika NIU „Hrvatska riječ“ govorili su ravnatelj ustanove Ivan Karan i voditelj nakladničke djelatnosti Milovan Miković, te drugi.

Bački hrvatski znanstvenik i književnik dr. Matija Evetović rođen je u Aljmašu 24. veljače 1894, a umro 2. srpnja 1972. godine u Subotici. Njegovo kapitalno djelo „Kulturna povijest bunjevačkih i šokačkih Hrvata“, koje je objelodanjeno u nastavcima u Klasju naših ravni, od sveska 1?2. 2002. do sveska 11?12. 2009. godine, sada je objelodanjeno u nakladi NIU „Hrvatska riječ“ u Subotici. Za života mu je objelodanjena knjiga Život i rad biskupa Ivana Antunovića, narodnog preporoditelja, Subotica, 1935, a pretisak u izdanju Hrvatski književnici u Mađarskoj, u nakladi Hrvatskoga znanstvenog zavoda Pečuh i Izdavačke kuće „Croatica“ Budimpešta, u Pečuhu 2002. godine.

S. B.

Kuhanje i druženje u budimpeštanskom Bokayevu vrtu

U Bokayevu vrtu budimpeštanskoga XVIII. okruga već je jedanaesti put priređeno tradicionalno natjecanje u kuhanju perkelta. U subotu, 4. rujna, okupili su se građani narečenog okruga kako bi se uza slasne zalogaје malo i družili.

Toga rujanskoga dana dobroj volji i veselju nije mogla zasmetati ni sitna kiša koja je neumorno padala. Mnoštvo šatora, u kotličima se kuhao perkelt od svinjetine, zečji i goveđi perkelt, peklo se na roštilju, na pozornicama su nastupali razni izvođači mađarske pop-glazbe, a u zraku su se miješali mirisi pečenja, perkelta i dima. Svojim su se kulinarskim umijećem predstavili i restorani, pekare, a neizostavni su dio bili i štandovi raznih obrtnika. U posebnom je šatoru kuhala, pekla i Hrvatska manjinska samouprava

tog okruga, koja je četvrti put sudjelovala na toj manifestaciji. Članovi Samouprave su s radošću i otvorenih srca dočekali svoje prijatelje, družili se i veselili. No posjetili su ih i iz susjednih šatora, Slovenci, Mađari, Grci... jer, kako je za naš tjednik predsjednik Hrvatske samouprave Ivica Mareljin izjavio, „nije bitno natjecanje, tko će biti pobjednik, važno je druženje”. U kotliču se kuhao sataras, peklo se meso i, naravno, prije jela nudila se medena rakija.

Sjedilo se kod lijepo postavljenoga stola, jelo se i razgovaralo, popilo se gutljaj vina... Članovi Hrvatske samouprave narečenog okruga većinom su iz Bačke: Marija Srakić Mareljin iz Santova, Stipan Merковиć iz Čikerije, Joso Patarica iz Sentivana, Marija Majstorović Budavári iz Gare, a predsjednik Ivica Mareljin iz Tukulje, i svi su se u potrazi za kruhom već prije više desetljeća doselili u Budimpeštu. A po podacima manjinskoga biračkog popisa, u tom dijelu grada registriralo se najviše Hrvata: 97.

Hrvatska manjinska samouprava XVIII. okruga redovito je sudionik priredaba koje organizira Samouprava Pestszentlőrinc Pestszentimre. Nažalost, prije nekoliko godina prekinuta je suradnja s najstarijim hrvatskim kraljevskim gradom Ninom, budući da se često mijenjao gradonačelnik, a Hrvati iz Budimpešte su svaki put trebali suradnju započeti iznova, pozivati se na zapisnike, susrete. Izaslanstvo naselja Nina redovito je posjećivalo programe Hrvatske samouprave, na kojima su sudjelovale primjerice mažoretkinje ili KUD Branimir.

Šteta jer su plesom i pjesmom dočarali u okrug glavnoga grada Mađarske i pomalo mediteranskog duha.

Utemeljen Panonski EGTC

U Pečuhu je utemeljena Mađarsko-slovenska panonska europska grupacija za teritorijalnu suradnju EGTC, s predsjedavanjem pečuskoga gradonačelnika dr. Zsolta Pave, koja će potpomagati prekograničnu gospodarsku suradnju. Panonska EGTC u svoje članstvo okuplja 40 mjesnih samouprava i tri županije – Tolnu, Zalu i Šomod.

Panon EGTC utemeljen je zato da se ostvaruju zajednički prekogranični projekti investicije na polju infrastrukture, prometa, nacionalnih parkova. Grupacija daje mogućnost za suradnju na polju zdravlja, u izgradnji trgovačke i poduzetničke mreže za koncepciju unapređivanja gradova, odnosno za zajednička ulaganja kapitala. Radna organizacija grupacije bit će Neprofitni d. o. o. za unapređivanje grada Pečuha, članovi su njegova predsjedništva Anton Blažek, načelnik grada Lendave, József Szekó, načelnik grada Mohača i Kálmán Nagy, dopredsjednik Skupštine Samouprave Zalske županije.

U Mađarskoj je ta vrsta suradnje najčešća, a i u Europi ima ukupno deset takvih grupacija. Hrvatska također treba da ima svoje mjesto u grupaciji, no hrvatska vlada još nije obavila obveze koje bi jedinicama mjesne uprave i samouprave, odnosno gradovima omogućile suradnju u okviru Europske grupacije za teritorijalnu suradnju EGTC, ipak Pečuh računa na grad Osijek, koji je zasada dobio status promatrača.

Na osnovi uredbe Europskog parlamenta i Savjeta Europske Unije, 2006. g. omogućeno je formiranje jedne nove pravne ustanove, to je Europska grupacija za teritorijalnu suradnju EGTC, i to je donijelo znatne promjene u mogućnostima suradnje samouprava. EGTC može imati svoje vlasništvo, može biti poslodavac, odnosno raspolaže potpunim pravnim mogućnostima.

FOK – Hrvatska manjinska samouprava tog naselja u subotu, 25. rujna, priređuje već tradicionalni Hrvatski dan. Druženje počinje u 16 sati misom na hrvatskom jeziku u fočkoj rimokatoličkoj crkvi, a nastavlja se kulturnim sadržajima u mjesnom domu kulture. U programu sudjeluju učenici martinačke osnovne škole, harkanjski Mješoviti pjevački zbor, Ženski pjevački zbor „Korjeni” i KUD Martince. Zabava se nastavlja plesom uza „Podravkinu” svirku.

PEČUH – U organizaciji Allianz Kulturstiftunga, berlinskoga Literarische Colloquiuma te Odsjeka za povijest suvremene književnosti i književnu teoriju, 23. rujna se održao Festival pod nazivom Európa Határvidéke – European Borderlands 2010, u sklopu kojega niz programa Úton az Irodalom – Literature on the Road. Program se održao u takozvanom Vrtu kulture na Utvrđi Barbakan u Pečuhu (Trg Szent István 17), u Kući civila i Kući nasljeđa (Civil Közösség Ház, Örökség Ház), a sudjelovalo mu je trinaest pisaca iz Mađarske i europskih zemalja, Srbije, Hrvatske, Slovenije, Njemačke i Švicarske. Pisci su čitali ulomke iz svojih djela na jeziku na kojem su napisali svoje književno djelo, uz mađarski prijevod istoga čitanja. Ovaj se Festival priređuje od 2006. godine, svake godine u nekoj drugoj državi poradi prelaženja granica Europske Unije, uza sudjelovanje književnika koji potiču nove kulturološke veze.

Mađarsku su predstavljali: Károly Méhes, Gábor Schein, Kornélia Deres, Krisztián Grecsó, Lidi Kupcsik; Srbiju Goran Petrović, Igor Marojević, Vule Žurić; Njemačku Nora Bosson, Ulrike Almut Sandi; Švicarsku Ilma Rakusa; Sloveniju Stanka Hrastelj, Hrvatsku Ivana Sajko.

Croatica, neprofitni d.o.o. za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost, poziva Vas da svojom nazočnošću uveličate svečano otvorenje nove zgrade te otvorenje izložbe slika Ante Živkovića-Fošara i Saše Petroševskog-Novaka 30. rujna 2010. godine, s početkom u 10 sati, na I. katu u Ulici Nagymező 68.

Glavni pokrovitelj priredbe:
Tibor Navracscs,
zamjenik premijera Republike Mađarske

PROGRAM

Pozdravne riječi:

Čaba Horvath,
ravnatelj Croatice

Tibor Navracscs,
zamjenik premijera Republike Mađarske

Radovan Fuchs,
ministar znanosti, obrazovanja i športa Republike Hrvatske

Mišo Hepp,
predsjednik Hrvatske državne samouprave

Joso Ostrogonac,
predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj

Hrvatske melodije: Marko Šteiner, učenik
budimpeštanskog HOŠIG-a
Recital: Stipan Đurić, glumac

Otvorenje izložbe Terra Mediteranea
Izložbu svečano otvara: Ivan Bandić, veleposlanik
Republike Hrvatske u Budimpešti
Sudjeluje: Čiro Gašparac, glazbeni umjetnik

Prošle su 42 godine

Ni loše vrijeme ni udaljenosti koje su se trebale savladati nisu spriječile bivše učenike negdašnje hrvatskosrpske/srpskohrvatske gimnazije koji su se „zišili“ sastali u Kamano-vim goricama kraj Sumartona na dan megapriredbe „Zlevka, vino i tambure“. Organizatori, svaka im čast, dali su sve od sebe da se trenuci provedeni u društvu starih prijatelja uz obilne jestvine i dobru kapljicu, uz nostalgija prisjećanja na gimnazijske dane i dogodovštine, a sve uz melodije puhačkog sastava, trajno urežu u naša srca.

Družina na čelu s Jožom Đuricom, glavnim domaćinom sastanka, zajedno s obitelji i prijateljima uz svesrdnu pomoć Anice Režek-Trojko te pokretača i najžešćih zagovarača sastanka (Jože Mihovića iz Jegerseka i Jože Kuzme iz Srbije) učinila je sve kako bi gosti bili što zadovoljniji.

A kako bi se bar u neku ruku nadoknadili propušteni sastanci, dogovoreno je da će se sljedeći održati u Santovu, i to već iduće godine.

Stjepan Turul

PEČUH – Otvaranje izložbe „Radost trenutka“ akademske slikarice Ivane Jovanović-Trostmann bit će 30. rujna u 18 sati u Galeriji Csopor(t) horda. Izložba se organizira u suradnji Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Pečuhu, uprave projekta „Pečuh – europska prijestolnica kulture 2010“, – Hrvatskog kazališta i Hrvatske samouprave grada Pečuha. Koordinatorica je izložbe mr. sc. Katja Bakija.

MOHAČ – U subotu, 18. rujna, održan je XII. berbeni i vinarski festival u Mohaču. U okviru cjelodnevnog programa, koji je obogaćen brojnim zabavnim i kulturnim sadržajima, nastupila je i Dječja i omladinska plesna skupina Šokačke čitaonice. Ustrojena je i tradicionalna berbena povorka, a upriličeno je i cjelodnevno predstavljanje vinara, kušanje vina, obrtnički sajam te programi za djecu. Od 18 sati priređen je i gala program Dječjega plesnog festivala.

Vaterpolski EP u Zagrebu

Barakude na krovu Europe

Savladavši u završnici Italiju s uvjerljivih 7 : 3 (2 : 2, 1 : 0, 2 : 0, 2 : 1), vaterpolska reprezentacija Hrvatske osvojila je naslov europskog prvaka. Pred veličanstvenim domaćim navijačima 11. rujna na 29. Europskom prvenstvu Barakude su napokon osvojile naslov najbolje momčadi Starog kontinenta, ostvarivši ono što im nije pošlo za rukom 1999. u Firenci i 2003. u Kranju kada su osvojili srebrna odličja.

Talijani nisu zabilježili pogodak više od 20 minuta, odnosno ostali su bez pogotka od kraja prve do sredine posljednje četvrtine, a u tom su razdoblju Samir Barać, Miho Bošković, Andro Bušlje, Maro Joković i Petar Muslim odveli Hrvatsku do nedostižnih 7 : 2. Talijani su do kraja susreta samo uspjeli smanjiti na 7 : 3.

Konačan poredak kod muškaraca: 1. Hrvatska, 2. Italija, 3. Srbija i 4. Mađarska, koja je u poluzavršnici poražena od Italije, a zatim u borbi za treće mjesto i od reprezen-

tacije Srbije. Konačan poredak kod žena: 1. Rusija, 2. Grčka, 3. Nizozemska i 4. Italija. Mađarska ženska reprezentacija osvojila je 5. mjesto. Za najboljeg igrača EP proglašen je Srbin Vanja Udovičić, s 21 golom ujedno i najbolji strijelac EP, koji je ovih dana potpisao za Mladost Zagreb.

Nakon završetka svečanosti podjele medalja, upriličena je primopredaja zastave LEN od Zagreba čelnicima nizozemskog Eiedhova, domaćina sljedećeg EP 2012. godine.

S. B.

